

ЦІНА 50 СОЛ.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК

UKRAINISCHE ORTHODOXE NACHRICHTEN

1940

Ч. I.

Український Православний Вісник

Ілюстрований церковно-народний журнал

виходить 1 раз 15 кожного місяця

Український Православний Вісник призначається: для Духовенства, інтелігенції, селян і міщан, для шкіл, культурно-освітніх організацій, кооператив і т. д. — тому що **Український Православний Вісник** повинен бути в кожній родині, в кожній установі й організації.

Ціна нормального примірника 50 гр.

Передплата: місячно 1 зол., від 1 грудня до квітня — 4 зол.; чвертьрічно (від 1 січня) — 3 зол.; піврічно 6 зол.; річно 12 зол.

Український Православний Вісник продається в усіх книгарнях і кiosках.

Передплату висилати поштою на адресу: "Українбанк", Холм, Люблинська 6 (на відрізку дописувати: "Укр. пр. Вісник", конто ч. 5. В Холмі вплачувати передплату в Адміністрації "Укр. пр. Вісника".

Адреса Редакції і Адміністрації: Холм, Люблінська 2. (Данилова Гора).

УКРАЇНСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ БАНК

з обм. відп.

Холм, вул. Люблинська ч. 6

Заснований в 1927 році, тепер поширює свою діяльність серед українського сільського і міського населення Холмщини і Підляшша.

Тому "Українбанк" кліче всю українську людність: Записуйтесь в члени "Українбанку". Складайте в "Українбанку" свою єщадість. Полагоджуйте через "Українбанк" усі свої позичкові і фінансові операції.

Уділ 25 зол. і вписове 5 зол., разом 30 зол.

RÍY

Красна Пасічнича Кооператива в Холмі, Люблинська 28

Купує: мед, віск, овоці, гриби, яєця інші овочеві дерев і медодай.

Продає: пукор для бджіл, гоцдину, вулики, всяке пасічницє, садівничє і господарське грудалля та насіння господарсько-медодайніх рослин і овочеві дерега та кущі.

Переробляє: віск на вощину на вальцах Рітшого.

Дає поради: в справі пасіки і саду. Видав пасічні часопис — місячник "Український Пасічник" і продав пасічні книжки.

Вступайте в члени к-ва RÍY. Уділ від 10 зол. Вписове 2 зол.

Відповідальність удігами

Український Православний Вісник

Ukrainische Orthodoxe Nachrichten

Виходить 1 й 15 кожного місяця

Рік I.

Холм, 1 січня 1941 р.

ч. I.

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНИЙ ВЛАДИКА ЛАРІОН,
Архієпископ Холмський і Підляський

Благословляю видання ограну Холмсько-Підляської Єпархії „Український Православний Вісник” і молюся про благодатну Божу допомогу всім його співробітникам та читачам. Від-
родилася Українська Православна Церква, що довгий час була в чужій неволі, а тепер зможе
вільно відбудовувати своє колишнє православне життя. Закликаю співробітників з усіх ша-
рів українського культурного громадянства, щоб реально допомогли „Українському Право-
славному Віснику” бути правдивим провідником нашого українського церковного життя.

24. XI. 1940.

Архієпископ Ларіон

На початку було слово

Від Видавництва „Український Православний Вісник“

Коли наші нащадки будуть перечитувати історію останніх двадцяти років Холмської Землі та її Української Православної Церкви, в них буде стискатися серце при згадці про той жах, про ті муки, що його пережив тут наш народ.

Одночасно наші наступні покоління будуть заздрити нам, що ми мали щастя бути свідками чуда Божого — звільнення Холмщини від страшного ярма й світлого воскресення нашої Церкви.

Напевно вони будуть уявляти собі, що ми, духовні й світські інтелігенти, селяни й міщани, повні щастя й радості, спалахнули вогняною любов'ю до холмщан-мучеників і героїв; що ми з самозабуттям кинулися втирати слози на їхніх очах, гоїти рані Іхньої душі, нести їм шире слово любові, втіхи й науки — слово усне й друковане; що ми всі, як один, понесли це слово холмщанам у всі села, в усі хати.

Але що сказали б про нас наші нащадки й наші справедливі, невблагана історія, якби ми цього слова, особливо слова друкованого йм не дали, якби ми забули, що напочатку релігійного й національного відродження Холмської Землі повинно бути рідне слово?

Страшний був би Іхній осуд!

Ми маємо можливість цього справедливо-го осуду уникнути, бо все маємо пе необхідне православним холмщанам і Церкві друковане слово — журнал „Український Православний Вісник“.

Але ми не виконали б свого історичного обов'язку, якби, маючи свій православний друкований орган, не подбали, щоб він був у кожній українській православній родині. І не тільки в Холмщині, Нідляші, Лемківщині, але й скрізь, де живуть українці.

Так, ви повинен бути в кожній родині, в усіх хатах, в усіх наших організаціях, установах, підприємствах. Це ідеал. Чи осагнемо його вповні, чи ні, але змагати до нього — наш святий обов'язок.

Друковане слово для народу

Той, хто каже, що треба підняти духову культуру народу, але не жертвую пігромої, пі праці на поширення серед нього релігійно-моральної літератури, подібної до того „доброчинця“, який радив хворому біднякові добре відіживлятися, але не дав йому пі шматка хліба.

Для чого ж існують усі наші організації, школи, установи, інтелігентні люди, як не для того, щоб через усне й друковане слово підійти наш народ духово?

Розуміючи добре, що ми самі без допомоги широких кул Українського Громадянства осiąгнути цілі високото мети не всілі, звертаємося з гарячим закликом помогти нам у нашому служенні українському народові й Церкві до всіх, у кому б'ється добре українське серце.

Хочемо бути ширими. Ми взялися за видавання журналу „Український Православний Вісник“ без необхідних матеріальних засобів, з однією тільки вірою в Божу поміч і з вірою в те, що наше Духовенство, вся наша патріотична інтелігенція й наші свідоміші міщани та селяни подадуть нам свою братноту руку й помогутъ Видавництву стати на ноги та розвинутися:

Вірячи в це, кличемо:

— Доможіть нам, хто чим може: своїм співробітництвом у нашому журналі, пожертвами на „Видавничий Фонд“, передплатою журналу, заохочуванням до передлачування його своїх близьких і знайомих, налагодженням продажу його по селах, містечках і містах, порадами щодо його розповсюдження, добрым словом про розпочату нами працю.

За все це складаємо Вам наперед гарячу подяку словами, що їх уживають холмщани:

— Хай Господь Вам заплатить!

Дорогі Пан-Отиї, наші інтелігенти, селяни й міщани! Віддаючи в Ваші руки перше число нашого журналу „Український Православний Вісник“, ми свідомі того, що він аж занадто скромний і бідний. Але ми не пошкодіємо сил і праці, щоб він став таким, яким Ви хотіть би його бачити.

Виконати це завдання ми зможемо лише при Вашій моральній і матеріальній допомозі. Тож в ім'я добра Українського Народу й нашої Української Православної Церкви ще раз просимо:

— Допоможіть!

ВИДАВНИЦТВО

Церковно-релігійний часопис — „предтеча“ священика, що поперед нього йде з хати до хати; не найвірніший його помішник, що підготовляє йому парафіян до слухання його науки. Що більше в парафії цих „предтеч“ і помішників, то легша праця священика.

Скажи мені, скільки літератури релігійного змісту попирив священик у парафії, а я тобі скажу, хто він.

Не дамо народові духової поживи, — надувають його інші отрутою.

Холмський чудотворний образ Божої Матері

З НАМИ БОГ!

Холмщина підвела вгору оті,
Повні сліз від горя і тривог;
І пішло скрізь голосом пророчим,
Слівом сонця по бурхливій ночі:

З нами Бог!

Знайдіть ж, вороги і любі браття:
Не шукавмо земних підмог,
Не страшній погром нам, прогляття,
Бо за віру нашу і завзяття —

З нами Бог!

О, коли б не був Він завжди з нами,
Не винагадали б щастя перемог!
Хот смігались ми не раз сльозами,
Але ясно чули ми серцями:

З нами Бог!

В. П.

ПРОМОВА

Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Іларіона, Архієпископа Холмського і Підляського, на засіданні о. о. Деканів і б. Членів Церковної Ради Люблінського Дистрикту, дня 12 листопада 1940 року.

Всечесні Отці, Високодостойні Громадяни! Перший раз оце промовлю я до Вас. Хотів я давно з вами побачитись, як з представниками Церковної Ради, але, на жаль, брак часу не дозволяв мені цього. З тих документів, які були тут оголошені, яснім є, що 20. Х. перестала існувати Церковна Рада, як-тільки я покликав тепер, щоб сердечно подякувати їй за її працю. Частина з вас увійшла в склад нової Холмської Духовної Консисторії й буде далі співпрацювати зо мною. Хотів я побачитись з вами, щоб найсердечніше подякувати Церковні Раді за проведену нею працю. Рада виконала своє завдання. Церковна Рада зробила багато,—вона допровадила корабель церковний до своєї цілі.

Я розпускаю Церковну Раду сьогодні, але праця, доконана ним, не загине. Як Архістир Холмсько-Підляської Епархії, складаю Церковні Раді від імені свого і від імені цілої Епархії найсердечнішу подяку!

Нині вступають нові часи, а з ними нові потреби в Церкві. Про ці потреби хочу я тут з вами поговорити, порадитись, а вас прошу, коли пойдете по домах, скликати по місцях Соборики духовенства в своїх деканатах та розповісти им усе, що ви тут бачили й чули. Новий час, нові вимоги вже наступили. Мусимо підпорядкуватись їм ми, мусить підпорядкуватись їм Церква. Думаю, що мене знають усі. Про мене кажуть, що я вимагальний. Так, я—вичагальний у праці, але, перш усюго до себе самого, а потім до інших. Це знають і можуть ствердити всі мої бувши близьчі співробітники й учні мої. Але я не хотів би бути вимагальним ні до кого. Я хотів що, щоб наше духовенство само перебудувалося, й стало на нові шляхи. Пережили ми багато. Останні 20 літ мусили нас багато де чого навчити, і, особливо, останній рік вартий чогось. І горе тому, кого вони не навчили!

1. Глянемо ж з відкритими очима на те, що діється! Сьогодні встає до життя весь наш народ, і не забувайте, що в Церкві він багато важить. Хто зберіг нам православ'я й Церкву, хто достойно беріг її? Народ! Свій стосунок до нього треба нам перебудувати. А чи отці виконували свій обов'язок так, як того вимагав час? Мусимо перебудувати свій стосунок до вірних. Треба ззилитися з народом во єдино. Треба печалуватись його горем, тішитись його радощами.

Народ потребує нової праці, нових методів праці. Треба працювати для народу, ѹ

то так, щоб народ наш бачив ту працю. Наведу вам приклада. Братію одного монастиря запитали раз: „А що ви тут робите?“ „Богу молимось“, відповіла братія. „І більше нічого?..“ Не відповіла братія, що „ми школи провадимо“, і їх не зрозуміли. Ні, молитись Богові треба ділом, чином, працею для народу, бо тепер мало дбати про особисте щастя, особисте спасіння. Ми — слуги народні, ми мусимо найперше про народ наш дбати, щоб люди сподобилися вічного щастя. Робімо з цього висновки. Був у мене на послуханні один Священик. Священик — з малою освітою. Скаржиться мені: Не поважаю мене люди, параф'яльний дім займає коваль. Люди кажуть: „Коваль нам потрібніший, ніж піп“. Всечесні, Високодостойні Громадяни! Це нам момент! Коваль працює від світанку до вечора, а ми тільки відслужимо в неділю, чи в свято. Видно мало цього, — треба щоденно працювати. Тоді працю нашу визнають усі. Звісні походить стосунок наш до вірних: щоб духовенство корисне було для них, і щоб парафіяни визнали це.

Але треба пам'ятати, що вірні наші по національності — українці, і Епархія наша українська. Отже треба виховати себе свідомими синами свого народу та не оглядатися на чужі колеса. Треба відчувати болі, горе й радість свого народу. Треба собі раз сказати: я вірний син свого народу, й життя своє віддаю за нього!

3. Мала освіта й нашого народу, й нашого духовенства. А мож тим традиція наша така, щоб духовенство було тільки в вищою освітою. Не дадуть собі тепер ради священики без освіти! Пришу всіх, і то голосно прошу, працювати над самим собою. Треба знати історію свого народу, мову, граматику, його культуру. Отці молодші! Працюйте над самоосвітою. Це дасть вам ширший кругозір. Набувати знання наказує нам і Біблія: „Тому, що знання ти обридив собі, то обриджу й тебе, щоб не був ти для мене священиком“ (Пр. Осія 4.8). Духовенство, працюй над самоосвітою! Треба роздобувати потрібні підручники й богословські книжки й пильнувати придбати більшу освіту, бо наш священик часом слабше підготований, як духовенство інших існовідіан. Через присутніх закликаю все духовенство до побільшання своєї національної й богословської освіти. Коли допоможе Господь, я відкрию в Холмі Духовну Православну Академію з 4-х літнім курсом. Туди прийматимуть кандидатів з середньою

освітою, там буде звернено увагу й на належне виховання.

Бо до цього часу ми все двоїлися. В мене ж думки не було й не має, щоб на когось сердитись за те, що ви росіяни, чи білорус, чи що ви російського виховання. Чи ж ми тому винні? Але вимагатиму від духовенства знання народу.

Колись духовенство паше користалось величним авторитетом. Та й більше тоді духовенства було.

Буду вимагати, щоб духовенство наше підвищилося культурно, ѹ благословляю йому працювати для народу в культурній ділянці. Що ж робити? Треба, щоб духовенство було корисніше, як "коваль" в очах народу. Коли духовенство буде робітником на культурній ділянці, воно буде мати великі впливи. За впливом треба боротись. Треба опанувати школу, культурно-освітні наші установи. Народові все це потрібне. Попильнуйте ѹ зумійте підійти теж до молоді, вплинути на неї. Сьогодні в нас небагато культурно-освітніх організацій, але пильнуйте впливати на них. Відновлюйте держковні Братства, культурно-освітні установи.

5. Тепер спиняюся на справі проповідництва. Славилася колись стара Україна своїм проповідництвом, і багато залишила нам цінних зразків проповідей. Пізніше, коли церква підпала під світську владу, проповідь і в нас занепала. Мусимо відродити вільне проповідництво. Конче вимагаю запровадити на місцях збільшене проповідування. Нехай проповідь буде коротенька — хоч на 10 минут, але за кожним Богослуженням, а за Божественною Літургією — конче. Беріть теми релігійні, з українського народного життя, щоб вірні, слухачі проповіді, самі полюбили те життя. Беріть теми з нашої церковної історії. Скажемо — надходить Свято Св. Андрія Первозваного, — оповідаіте про апостола Андрія Первозваного — Патрона нашої Церкви. Конче прошу відновити свято Андрія Первозваного, а при тій нагоді можете багато розповісти з історії Церкви. Не забувайте, що вірні від вас учитимуться мові. Зверніть на вивчення рідної мови якнайсильнішу увагу. Треба прислуховуватись, чого бажає народ, і сказати йому те, чого він потребує. Треба, щоб проповідь була сучасна, будівна, щоб вона спрavedi будувала духовно.

Далі, отці святі, зверніть увагу на новий розподіл сил у наші часи на певні групи. З'явилася нові сили, нова українська інтелігенція. Українська інтелігенція тепер — це місця сила. Треба, ѹ й служити, ѹ допомагати; використати обставину, що вона сильно горить до церкви; не пропустити цього, утримати інтелігенцію при церкві, та зверніти увагу на неї, особливо в більших містах. Вона принесе Церкві дуже багато. Закличте

Її дідо нація й сталої співпраці, а не тільки до "солом'яного" запалу.

Далі, ви бачите, що в селі й місті молодь зростає на силі. Ми служимо цілому народові, але мусимо пошанувати всіх. На молодь зверніть особливу увагу, — вона тепер часом дає керунок. Присвятіть проповідь і спеціальні для молоді.

А час — від — часу виголосіть і окрему проповідь до жіночтва.

6. Закликую всіх працювати національним притягненням до церкви вірних. До того є багато способів, особливо коли вірні перевідчаться, що наша церква справді народдя.

Наказую, щоб пі одні школи не залишились без науки релігії. Хто тут винець, не відомо, але в багатьох школах ще нема науки релігії. Отож, треба конче подавати заяву до Шкільного Інспекторату, щоб дозволено викладати релігію. Щодо оплат, то я вже поборив старання, щоб такі лекції оплачувались. Школярів виховуйте в релігійному дусі. Побайдайте, щоб на кожну Богослужбу приходили всіх зо своїми вчителями. Мусить конче входити своїх школярів до церкви її учитель, греко-католик, а коли не водить — до пластиліні мені. Школярів повинні мати свій хор, прислуговувати в церкві й читати на клиросі. Кожен священик мусить це зробити, бо повинен пам'ятати, що діти, коли підростуть, будуть робітниками й у парохії. Мусить бути конче організований дитячий шкільний хор.

Там, де існували Братства Церковні, благословляю їх відкрити, видновити та оживити їх життя та діяльність. Братства повинні випливати на парафію віховавчо, повинні бути активними.

7. Розпочатий оце шкільний рік застав нас мало підготованими. На Епархіальному складі є підручники, — треба їх використати.

Наказую всіх дітей вчити на лекціях релігії й початків церковно-слов'янської мови. На ній написало сплу пам'яток нашої стародавньої культури: літописи, твори письменства аж до XVIII ст. Вчіть дітей й старо-української мови, читання кирилицею, в школі й у церкві. Під час ревізії парафії будуть перевіряти школярів.

Богослужбовою мовою є в нас офіційно церковно-слов'янська, чи старо-українська мова. Пильнуйте тільки, щоб правильно, за старим нашим звичаєм, по-українському вимовляти її. Але запровадження вимови мусить бути ступнєве, обережне та тактовне.

Де народ хоче того, відправляйте Богослужби живою мовою, беручи в мене на де Архієпископське благословення.

Молитов учіть старо-українською або по живою мовою. Я хотів би, щоб у цьому питанні не було пересади в обидва боки. Здо-

бутки наші віками руйнувалися, а ми хочемо все відразу направити, — тяжко це! Ісалим можна виголошувати живою українською мовою. Треба тільки пам'ятати, що користатись належить богослужбовими українськими книжками, благословленними до відкту Вищою Церковною Владою в 1922—1923 роках, тільки, очевидно, відповідно змінивши форму поминання Влади. До перекладів пізніших треба ставитись дуже обережно.

8. Тепер про працю над чистотою й обороною Православія. Бороніть скрізь чистоту Православія. Учіть усіх правильно хреститись. В парафіях зустрінетесь ви з так зв. „калатутами“. Добре обдумайте, який ліній шлях до їх сердця, постараитесь зробити їх національно-свідомими, — вони підуть до української школи, а потім і до церкви.

9. Церкви б. православні нам будуть повернуті. Генерал-Губернаторство уточнило важливо мене, щоб я оголосив це офіційно з церковного амвону. Тепер утворено спеціальні Комісії для вияснення, коли й що було в нас забрано, щоб поступово забрати після повернати.

Наказую представити мені списки церков, ще нам неповернених.

Церковне маємо, що було віддане в аренду третім особам, по закінченні терміну аренді буде передаватись українцям. Треба тримати руку на цій справі, й завчасно подбати, щоб церковна земля переїшла в українські руки, щоб скористало з неї українське населення.

10. З браку земель загальний матеріальний стан нашого духовенства тепер дуже тяжкий. Біднота між духовенством вражаюча. О. о. Декані представлять мені списки парафій своїх деканатів з розподілом у відповідні матеріальному стану на п'ять категорій, а також і списки особливо бідних парафій, яким конче треба допомогти, та вказати ї спосobi, як це можна зробити. Не може бути так, що існує заможніша парафія, а друга сусідня голодує. Я закликатиму й інтелігенцію, щоб допомагала духовенству. Тільки пильнуйте, щоб не сказано вам так, як сказано було ченцям одного монастиря, що таксамо скаржились на свою бідноту: „Ви забули українській народ, а Бог вас забув“, або, як мені приходилося чути, що монастир був „не наш“. Тепер ці монастири „наші“, і громадянство вже прийшло їм з допомогою й натурою, й грішми.

11. Також надзвичайно тяжкий є матеріальний стан Епархіального Управління. О. о. Декані, звертаю вашу увагу, що склад-

ки на утримання епархіальних інституцій разом зо всіма залежостями, мусять бути вплаченні негайно. Я наказую, щоб сплата боргів у нашкортшому часі була закінчена.

12. Тепер хочу вам сказати про церковну дисципліну. Новий час виставляє нові вимоги до духовенства. Пропоную вам звернути увагу на позицію церковної дисципліни, що мусить запанувати в нашій Епархії. Поводтесь так, щоб уникати всього, що викликає непорозуміння з пафіяпами й серед духовенства. Пильнуйте й за свою зовнішністю, не вільно її занедувати. Пильнуйте про порядок одягу, взуття, волосся. Допомаго мені в одному випадку про приводну п'ятину духовного. За це буде сурово карати, як і за публичне куріння.

Прошу О. о. Деканів дати мені списки всіх ченців, що перебувають на терені деканатів. Необхідно подбати також і про дисципліну серед ченців, щоб воши поводились, як слід, пристойно виглядали та щоб носили свої черпечі ознаки, болай вервицю.

Я мушу знати, хто й куди та в якій справі звертається, та якій висліді справи, щоб і зо свого боку, коли треба, допомогти. Також зносини з чужою епархією — тільки з моого благословлення. Не преміно було мені довідатись, що дехто з духовенства, без моєго відома й благословлення старався про перехід на службу до іншої епархії.

Ще на одне хотів би звернути увагу вашу. Часом священик робить виголошення недокладно, або якесь слово випустить, або додаст. Невільно цього робити. До Богослужбових текстів треба ставитись дуже обережно. „Ізв'єстіє Учительное“ навіть наказывает: „на пам'ять молитов (ієрет) да не глаголеть“, а це для того, щоб не впасти в блуд. Треба пильнувати цього й додержуватись друкованого тексту.

На цьому кінчи я свое слово. Довге воно вийшло, але це — перша розмова моя з вами, й я хотів би, щоб ви зрозуміли мене й мої вимоги, щоб ви зрозуміли момент. Я буду вимагати від вас праці так, як це вимагає від мене й від вас новий час. За докладнішим вказівкам прошу звертатись до мене. Нехай всі будемо працювати одинаково й для однієї цілі, — для Бога й для Церкви, й нехай праця наша до цієї цілі йде через наш народ. Глибоко, вірю й сподіваюсь, що ви мені зрозумієте, а зрозумівши, на своїх деканальних Собориках передасте все це духовенству що, як я теж глибоко вірю, вірно й віддано піде за своїм Архіпастирем.

Парафія, яка до 15 березня п. р. даст найбільше число передплатників, одержить безоплатно для „Парафіяльної бібліотеки“ 50 цінних книжок.

Різдво Христове

П. Зінченко

Усміхнися, Холмщино!

Вгомонилася кривава світова війна.

І верталися холмщани з „біженства” в свої рідні місця. Веселим шумом вітали їх зелені гаї. Радісно цвірінкали їм пташки. І сонце гаряче цілувало їх при зустрічі.

З завзяттям і надією стали холмщани до праці, бо хати їхні зруйнували жорстока рука війни, бо пощезали їхні садки, а земля заросла бур'яном.

Повні церкви народу молилися Богові за своє спасиння, за ліпшу долю завіра.

Та недовго радісно дзвонили дзвони на церквах: криваві печатки вплисся в їхні двері — змуслили припинити хвалу Богові та Його Пречистій Матері. Не кликали вже дзвони вірних на молитву, не потішали їх церкви в стражданнях, не здіймалось всупроти священне кадило й холмські побожні пісні не стукали до небесних дверей.

Похилили холмщани голови й пішли до чужих, далеких церков. Пішли по морозі, по болоті, під дощем і в холоді.

Ставало холмщанам усе тяжче й тяжче. Нові тягари камнем падали на їхні зігнуті горем спини. Не вчілися їхні діти рідною мовою. Тяжкі кари сипалися за рідне слово на їхні невинні головки. Вже небезпечно було признатися до свого рідного народу. Вже на проповіді в церквах наложено кайдани. Вже тортурами на іншу віру почали хомщан навертати.

Все нижче й нижче хилилися холмщани.

Але не піддавалися, але мужньо, завзято трималися своєї віри й всього рідного. Тільки

щораз рідше з'являлася усмішка на їхніх скам'яніліх обличях, щораз частіше по їхніх зморщках текли мученицькі слози.

Хотіла всміхнутися блакиттю й квітами весна 1938 року, та лише заплакала дрібненькими слзами. Іс душу ледів пекельний грім: валилися з зойком церковні баї, розпадалися стіни святынь, залишалися святі образи без притулку.

І пішла свята Ганна з Сільця „в комірне” у Холм, Маті Божа Турковицька — в Грубешів, Пригорільська — в Шиховичі, чудесно відновлення з Гусинного — в Бердище.

Зневажені Божі престоли пішли на тріски, в болото...

Холмщани все ж ве піддавалися. Тільки гарячіше веслося до неба:

„Під Твою милість”...

Врешті прийшов суд і прийшла справедлива кара. А з ними — воля.

Зійшо сонце над святою Даниловою Горою. Над вільним Холмським Собором. Над урятованими церквами по селах і містечках. Над мучеником-народом Холмської Землі. Над прастарокоєпископською катедрою в Холмі.

Всміхнулося небо радісним сяйвом. Загомоніли ліси. Загралі веселкою квіти. Зацвірінкали великоліхі пісень пташки.

Мамо-Холмщино! Глянь: воля, радість! Майбільше, ніж сподівалася! Довкола весна відродження. Щасливі діточки! Щасливі батьки й матері!

Усміхнися ж, Холмщино!

Женя Холмщанка.

Високопреосвященніший Владика Іларіон

і відновлення Холмської єпископії

Хай знають нащадки православних...

Щасливі ті, яким судилося бачити велике світлі події в житті своєї Української Православної Церкви й свого Українського Народу. Ми, сучасники, пережили багато тяжких хвилин у нашому релігійному й національному житті, але припало нам і щастя побачити відродження нашої землі, а навіть брати в ньому участь. Наступні покоління в дечому будуть співчувати нам, але, без сумніву, будуть і заздіти нам, що ми були очиними свідками подій, про які вони зможуть довідуватися тільки з описів і спогадів наших сучасників.

І ці описи, ці спогади ми мусимо їм залишити. Bo поодинокі покоління живуть, терплять, здобувають духовні цінності й творять радість життя не тільки для себе, але й для поколінь наступних. Праця сучасників, їхні думки, цілі, витревалість і радісні переживання—це джерело науки й радості для тих, що житимуть після нас.

За найсвітлішу подію нашої доби являємо відродження на Холмській Землі Української Православної Церкви та хіротонію й інtronізацію в Холмі. Високопреосвященніший Владика Іларіон, Архієпископа Холмського й Підляського. Тож уважаємо своїм святим обов'язком залишити наших нащадкам відбиття в друкованому слові всього того світлого й радісного, що відбувалося на наших очах. І ми це робимо, але тільки в такій мірі, на яку дозволяють нам обставини й засоби.

Нехай же хоч дещо знають наші нащадки й ті, що в моменті цих подій будуть далеко від нас, про „ліла наших днів“.

Перший відрух у Холмській Землі під сонцем волі.

Українська Православна Церква й Український Народ у Холмщині з Підляшшям були засуджені нашими сусідами на смерть. У 1938—1939 роках сусіди приступили до остаточного виконання цього жорстокого присуду. Церкви палили, рубували або пересячували їх на костели. З 383 церков, що існували тут перед світовою війною, було залишено нам усього 51. Забрали нам Холмський Православний Св.-Богородицький Собор. Каплицю святих Кирила й Мефодія на верхній Даниловій Горі зірвали динамітом, а інші дві церкви Св. Духа й Св. Параскеви—роздібрали. Шкільні церкви в духовній школі та в духовній семінарії стали костелами.

В селах були зачинені також деякі цвинтарі. Українці змушували вчитися релігій й молитися польською мовою, зрікатися віри, своєї національності й усього рідного. Могло здаватися, що вже ритуку нема, що й Церква й народ загинуть, що залишиться в Холмській Землі хіба самі спогади, як по тих літописних „образах“.

І раптом 1 вересня 1939 р. війна. Впродовж 18 днів розписалися стіни вязниці. I воля, як яскінний промінь серед темряви жахливоти ноči, бліснула над Холмською Землею.

Чи легко передати тут, що переживали в цьому надавичайному моменті українці Холмщини? Заслабі для цього людські слова. Такі радісні хвилини іноді таксама приголомшують, розгублюють, бентежать і каменят людей, як і тяжкі ударі лихой долі. I справді, холмщани з підляшанами в першій моменті не зчулися від радісної несподіванки.

Але тривало це дуже короткий час. Швидко почали вони усвідомлювати собі повну дійсність. По гарячій події Богові й тим, що принесли нам волю, прийшов перший здоровий відрух українського невмирущого духа. Голос цього воскреслого духа холмщан був ясний і виразний: рятувати й відбудовувати Церкву й культуру та домагатися єпископа-українця. I, як побачимо далі, відразу ж очі холмщан звернулися на особу професора д-ра Івана Огієнка, як кандидата на єпископа Холмської єпископії.

12 жовтня гурток українців Холма й околиць постановив скликати на день 18 жовтня зібрання представників українського православного населення Холмського повіту. З'їзд обрав Український Повітовий Комітет і в його складі—Церковно-Релігійну Секцію, що скликала на 5 листопада всенародній український з'їзд Холмщини й Підляшша. З'їзд, між іншим, постановив подати про відновлення самостійної холмської єпископії з єпископом-українцем на чолі, а на переходовий час по-клікати до життя Церковну Раду й Церковне Управління, які 13 листопада 1939 р. вперше висунули кандидатуру проф. д-ра Івана Огієнка на холмського єпископа. 16 листопада Блаженіший Владика Митрополит Діонісій призначив Адміністратором бувшої Холмської єпископії о. Івана Левчука, підвищуючи його до рангу протопресвітера.

В тому ж моменті Владика Митрополит Діонісій відійшов від кермі Варшавської єпархії, і ця керма перейшла в руки Берлінського Архієпископа Серафіма. Час від 22 листопада 1939 р. до 5 липня 1940 був часом за-

взяті актів ворожих кол проти відродження Української Православної Церкви, відновлення Холмської єпископії та висвячення на Холмського єпископа кандидата української національності.

В тому періоді, а саме 9-10 травня 1940 р. Церковна Рада винесла постанову про відновлення самостійної Холмської єпископії і постановила виставити першим кандидатом на єпископа Холмщини з Цілляшієм проф. д-ра Івана Огієнка, я цю постанову підтвердила вона 18-19 липня 1940 р.

Холмська єпископія.

Існув переказ, що християнство ширили в Холмщині учні св. Кирила й Мефодія. Відомо, що по занепаді Моравського князівства в IX в. юрії мешканці Словенії, християни переселялися в Холмську Землю й, очевидно, далі розповсюджували тут Христову віру. Але Київ також брав участь у ширенні й зміцнюванні в Холмщині православ'я. Яків Суша в своїх переказах каже, що св. Володимир збудував у Холмі першу церкву Пречистої Діви Марії.

Коли саме повстало Холмська єпископія, невідомо. Зате Никонів літопис каже, що в святі перенесення мощей св. братів Бориса й Гліба в 1072 р. з Вишгороду в Київ брав участь Холмський єпископ Іван. Після зруйнування Холма полським королем Болеславом Хоробрим Холмська єпископія була прилучена до єпископії Володимирської (на Волині). В 1137 р. із складу Володимирської єпархії була виділена окрема єпископія Угреська чи Угропольська, що обіймала всю територію Холмської землі. Та частина й, що пізніше хтось назвав Підляшшям, складала нероздільну частину Холмщини Холмської, а пізніше — Угреської єпископії.

Данило Романович після 1235 р. єпископській престіл із Угреська в свій улюблений Холм і, як каже Інатів літопис, єпископом у Холмі став один із крилошан володимирського собору з іменем Івана. Отак Холмська православна єпископія була відновлена й без перерви існувала до 1596 р., щебто до прийняття Холмським єпископом Діонісієм Збирузьким унії. Все ж Холмська єпископія й за час унії існувала, як самостійна, маючи назву єпископії Холмської і Бельської (до 1795 р.), а після цього її єпископи називалися Холмськими.

Після об'єднання холмських унітів з Православною Церквою в 1875 р. Холм став вікаріатством Холмсько-Варшавської єпархії, вікарії єпископи мешкали в Холмі й називалися єпископами Люблинськими. 29 червня 1905 р. Холмська єпископія була відновлена й її єпископи називалися єпископами Холмськими й Люблинськими.

В перших часах свого існування Холмська єпископія обіймала всі православні парафії

між Бугом і Вислою, а навіть і Краківську землю — Судомир (Сандомир), Лисиць, Опатів, Вислицю. Пізніше до Холмської єпархії належали навіть Ломжа, Сувалки й Варшава. В склад відновленої в 1905 р. Холмської єпископії входила губернія Люблинська.

В XVII стол. в Холмській єпископії було 650 парафій, в часах єпископа Якова Суші 700 (в 1664 р.), з них було ще 400 православних (з донесення Як. Суші до конгрегації).

За польських часів після 1918 р. Холмська єпископія не існувала. Холмщина входила в склад Варшавської єпископії; тільки приділено вікарного єпископа, що називався єпископом Люблинським.

Резиденція холмських єпископів.

Від часу князя Й короля Данила аж до світової війни (1915 р.) Холм без перерви був місцем осідку холмських єпископів, а Холмський св.-Богородицький Собор — катедральним собором. У 1918 р. поляки силоміць захопили Данилову Гору разом з Собором і єпископською палатою, зробили їх осідком езуїтів і тримали в своїх рукахувесь час панування тут Польщі.

Православні українці Холмської Землі, благаючи Бога про повернення їм Собору разом з єпископською палатою й цілою Даниловою Горою, вживали всіх можливих заходів перед Німецькою Владою Генерал-Губернаторства, щоб не тільки була повернена їм найбільша Холмська Святиня, але й була відновлена самостійна Холмська єпископія на чолі з єпископом українцем.

Свято перебрання Холмського Собору почалося 18 травня. В Данилову столицю ввесь час прибували прочани з різних закутків Холмської землі й зпода Її меж, хоч дощ був їм великою перешкодою. Ввечері Собор і висока давніння були освітлені рефлекстором. На тріумфальній брамі, по обох сторонах образу Богоматері, був напис: "Радуйся, Радосте Холмського Народу". На самій Горі вавіні «очі великий» напис: "В своїй Хаті — своя правда, сила і воля".

В урочистій Всевічній взяло участь 50 осіб духовенства на чолі з Адміністратором о. протопресвітером Іваном Левчуком. Проповідь виголосив о. прот. Микола Метюк. Промовляли також С. Любарський і Б. Ольхівський.

19 травня, в неділю, прибув у Собор провідник УЦК в Кракові проф. др. В. Кубійович з представниками українських організацій. Службу Божу відправляв о. протоп. І. Ленчук у супроводі 50 осіб духовенства. Проповідь виголосив о. прот. М. Маложинський.

В 10 год. прибув Губернатор Люблинського Дістрікту д-р Цернер із своїм почетом.

При вході в Собор зустрів Губернатора д-р Цернер, привітливим словом протоп. І. Левчук на чолі численного духовенства.

У відповіль на привітання п. Губернатор виголосив коротку промову такого змісту: „Українці Холмщини! Дякую за привіт! Я приїхав сюди, щоб провести в житті приречення Генерал-Губернатора, дане українцям у дні уродин Вождя. Як шеф Люблинської округи, приїхав я сюди, щоб направити велику кривду й віддати українцям їхню стародавню святу. Радно, що, як представник німецької влади, можу сьогодні вернути українцям їхні святощі, загарбовані польськими повіністями. В майбутньому український народ Холмщини під сильною рукою німецької держави, зможе виконувати свої релігійні потреби згідно зі своїми стародавніми звичаями, і ніхто не буде йому більше перешкоджати. Я зовнішній знак, передаю вам ключі від церкви!“

По цих словах п. Губернатор передав о. протоієзу Левчукові ключі від Собору.

Духовенство з співом: „Христос Воскрес!“ увійшло в Собор, а за ним Губернатор з по-чотом. Відслужено подячний молебень з мно-голіттям.

По закінченні всіх церковних урочистостей о. протоієрей М. Малюжинський відчитав з соборного балкону грамоту о. протопресв. І. Левчука, Адміністратора Православної Церкви в Холмській Землі, і о. протопресвітера поблагословив вірних Холмською Чудотворною іконою Божої Матері.

Текст грамоти такий:

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа.

Це я, смиренний іоан Левчук, Протопре-світер, Адміністратор Холмської Православної Епархії, за порадою і згодою всього Собору Отців Духовних, Вельміндостійного Пана Професора Доктора Володимира Кубіловича, Прovidника Головної Української Станиці в Кракові, Вельмішановного Пана Нотара Антона Павлюка, Голови Українського Громадянського Комітету в Холмі,—та всього Пророду Української Землі Холмської і Підляш-ши, у приязні великого числа українців,—усім узагалі та кожному зокрема, кому це знати треба буде, теперішньому й грядучим поколінням українським,—цією іншою Грамотою вроочно відомим чинимо, що Славетний Пан А. Цернер, Губернатор Люблинський,—з дорученням Славетного Пана Доктора Йоганна Франка, Генерального Губернатора в Кракові,—в імені Великого Вождя всієї Німеччини, Державного Канцлера Адольфа Гітлера та Пресвітлого Уряду Німецького,—

вручив нам сьогодні ключі від Холмського Православного Катедрального Собору Різдва Пресвятої Богородиці, що його в 1918 році силоміць і безправно захопили були поляки.

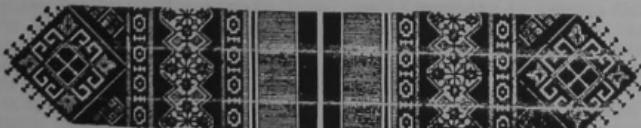
Збудував цей Собор сімсот літ тому вічно-пам'ятний Данило. Сам у въому в Богі спочивав, а по ньому сини його—Роман і Шварно. Собор цей розбудували, прикрашали та піклувалися ним святителі—Владики Холмські, що вічні спокій під ним знайшли. Тут перед Чудотворним Образом Пресвятої Діви, Матері Холмського Краю, підтримку та потіху знаходив побожний Народ Український. Закликавши Тебе, Український Народ і Холмщині, дорогоцінну спадщину по славних предках твоїх, цей на Святій Гірці, Холмський Собор — перейняти, міцно й непорушно держати та віковічно зберігати — на звелічання Пресвятої Діви, на щастя тобі і усім твоїм на-щадкам,

На скріплення цієї Нашої Грамоти підпи-сали ясьмо її руками власними й прикладти до неї печаті наші наказали.

Діялося у столичному владичому місті, Холмі, Року від Народження Сина Божого-тисяча дев'ятьсот сороковому, місяця травня, дня дев'ятнадцятого.

Отак Холмський Православний Св.-Богородицький Собор по 22 роках вернувся в українські руки.

Глибоко вірячи, що в найближчому часі Холмщина матиме свого українського єпископа, яким стане кандидат на архієпіскопство Холма й околиць в осбах представництв духовенства, українських установ та організацій і парафіян Соборної парафії дня 6 червня 1940 р. обрали „Комітет відновлення Холмського Православного Св.-Богородицького Собору“ на чолі з президією в складі: голова—о. протоієр. І. Левчук, заступник Голови — генеральний вікарій о. прот. М. Малюжинський і секретар. Б. В. Косоноцький Комітет, що складається з 28 осіб, на засіданні 8 червня видіяв із себе „Діловий Комітет“ у складі: В. Островський (голова), С. Любарський (заступник голови), інж. А. Романенко (секретар), Іл. Лішкевич (скарбник) о. Єв Барщевський, інж. Н. Квітко, соборний староста Л. Рябчук і П. Козлук. Діловий Комітет закінчив перші необхідні роботи до Свята „Пречистої“ (21. XI. 1940 р.). (Далі буде)

Небо і земля

Колядка

Небо і земля нині торжествують,
Ангели ї люди весело святкують.
Христос родився, Бог воплотився,

Ангели співають,
Мудреці вітають
Чудо, чудо повідаєть.

Інтелігенція й релігія

I.

Більшість інтелігентів перед світовою війною вважала за "поступовість", за добрий тон не цікавитися справами віри. Деякі навіть уявляли, що "не до лица" інтелігентів бути релігійним, молитися, брати в руки літературу, в якій говориться про Бога, релігію, християнське життя.

Рештки цієї моди добрачуюмо, між іншими, у фальшивому погляді, що релігійна література існує для кого хочете, тільки не для інтелігентів. Отак, неваже б великих світських людей ніколи релігійними питаннями не цікавилися.

На доказ того, що цей погляд фальшивий, ми могли б подати тут довжезний список філософів, учених, славних громадських діячів і т. д., які не тільки цікавилися релігією, але були глибоко віруючими людьми й релігійну лекцію вважали для себе за таку саму необхідну поживу, як і хліб повсякденний. Але через брак місця зацитуємо тут лише деяких із відомих людей.

II.

Аміель сказав: "Одне необхідне: відданість Богові. Будь сан у порядку й доручи Богові розумові клубок світу".

До цього Л. Толстой давав про необхідність віри в Бога: "Один із найтемніших забобонів — це забобон людей науки, ніби людина може жити без віри".

А де віра, там і релігія. Бо, як каже Моріс Флюgel, "у глибині всіх вір тече струмок единого передвічного відриття, єдиної релігії слова Божого, зверненого до Бога".

Зміст цієї релігії Кан окреслює та: "Релігія складає зміст усіх наших обов'язків, як Божих заповідей".

Окреслені заповідями Божими наše обов'язки мусять мати вищу мету, і про неї Лесінг каже: "Релігія має вищу мету, від вітворення доброй людини... — і головна мета полягає в тому, щоб оцін (від природи) гарну людину піднести на вищий ступінь розуміння".

Значить, мета релігії — через поодиноких людей піднести весь народ. Звідси служення народові — заповіді Божі, заповіді християнської релігії. "Відчурайтесь народу", — говорить Лямене, — і що станеться з поняттями обов'язків, з тим, чим єдиною тримається громадянство, з тим, що складає величність, силу нації?.. I тому до народу звертається Христос, і тому народ визнає в Ісьому посланця Отця, славить ім'я Його".

А проте не всі піднялися розумінням так високо.

Про це Блез Паскаль каже так: "Є три групи людей: одні, що знайшли Бога й служать Йому, — ці люди розумні й щасливі; другі, що не знайшли й не шукають Його — ці нерозумні й нещасні; треті, що не знайшли Його, але шукають, — ці люди розумні, але ще нещасні".

Щоб наша складалася з найбільшого числа розумних і щасливих людей, треба, на думку Чанінга, виховувати дітей в релігійному дусі. "Довести дитину до свідомості Божої природи в собі — вважаю найвищим обов'язком батьків і вчителів",

III.

А що ж може допомогти батькам, учителям і всім членам української нації в цьому великому ділі, як не релігійна книжка, як не релігійний часопис?

Хіба ж не повинні вони бути в кожній нашій родині?

В. Павлович

Відродження нашого церковного співу

Маємо рідну Українську Православну Церкву, рідного Українського Архієпископія. Відновлюються наші старі церковні традиції та релігійно-народні звичаї. Прийшов час відродити й наш рідний український спів. Бажано, щоб за допомогою нашого "Українського Православного Вісника" ми врешті порозумі-

лися і прийшли до якогось спільногого погляду: якими шляхами маємо йти надалі.

Перш за все вирінають питання. Чи твори чужих композиторів, які виконуються в наших церквах, впливають на наше серце й підіймають молитовний настрій? І чи не сильніше впливають на душу нашого народу свої

рідні українські церковно-народні пісні, канти, колядки? Здається, двох відповідей бути не може. Чуже в чуже, і душу не зогре. Лиш рідні слова й мелодії оживляють учасників Служб Божих.

До того що наші сільські хори виконують твори чужих композиторів так, що якби хто й хотів модитись, то не може. Чи не бачилими, як у часі такого виконання люди із здійснуванням поглядають на бік хору?

Правда, часто-густо й спів наших рідних пісень теж псує нам молитовний настрій, а саме: спів з чудернацькою вимовою, що Пнакинули нам чужинці. Хто не чув такої вимови:

Паслі пастирі овци на гаре,
Узрелі Матér Божу на скале,
На той скале стопку знаті,
Де стояла Божая Matі.

Треба якнайшвидше видати „Богогласника“ живою українською мовою, щоб усунути з наших церков подібне калічання наших церковно-народних пісень.

Наші канти, колядки — це багатющий скарб чудові слова, розкішні мелодії, голос самої душі народу. Маємо ще й другу перлину нашого церковно-народного співу — це спільній чи загальний спів у церкві. Ці два скарби треба використовувати одночасно, і церква наша оживе та відродиться.

Довелося мені пережити такі зворушливі

моменти. Після „Всенічної“ чи „Вечірні“ священик одної церкви виходив із вівтаря з хрестом у руках перед св. двері й починав нахиленом голосом: „Боже! вислухай благання“, або по „Службі Божій“ — „Боже Великий Єдиний“. Співали за ним діти, підтягували старі, хвиля молитовного настрою здіймалась високо вгору!..

З репертуаром наших хорів треба зробити якийсь порядок. Він мусить бути доступний для даного хору. Диригент не сміє братися за твори, які хорові не по силі. Перш за все треба припинювати, щоб хор навчився добре виконувати наш „гласовий“ спів. Що творів композиторів, то повинно бути обов'язком для всіх диригентів — співати тільки твори наших українських композиторів, і тим більше, що вони нам дали високоцінні скарби

Що може замінити нам „Літургію“ та „Всенічну“ Стєценка, „Літургію“ Леонтовича, Кошиця? Шо може бути кращого для нас, як згармоніовані канти й колядки Стєценка, Лисенка, Вітошинського, Кошиця, Леонтовича, Демуцького? А „Панахида“ Стєценка? А „шлюб“ Козицького, Ячиневича?

Треба вважати за необхідне, щоб нашими диригентами дані були вказівки згори, що можуть вони співати в церквах з рідних композиторів і що повинні співати з народних пісень, цілком усновуючи їхже.

Федір Клімюк

Число церков і парафіян у Холмщині

Сьогодні, коли відновилася в Холмській Землі наша Українська Православна Церква, коли повертаються в українські руки заграбані чужинцями церкви й відновлюються православні парафії, не в одного з наших читачів напевно виринає питання: скільки ж парафій і парафіян було в Холмщині з Підлящшям у старі часи.

Щоб задовілити їхню зрозумілу цікавість, ділимося тут з вами тими цифрами, які можна було в цьому моменті розшукати.

Скільки парафій, церков і православних українців було в Холмській єпархії в перших століттях II існування, невідомо.

Список парафій в Холмщині зберігся тільки з початку XVII століття, — в новому нарахуванні всіх парафій 650. В 1664 р. уніатський єпископ Яків Суша доносив конгрегації (de Propaganda Fide), що в холмській єпархії було 700 парафій, з яких 300 було уніатськими або лише «бсаджених уніатськими» священиками. Єпископ Максиміліан Рило писав у Рим 31 грудня 1767 р., що в його єпархії 528 парафій. В 1889 р. було вже тільки 365 церков. В 1842 р. — 280, в 1866 р. — 267, в 1874 р. — (останній рік увій) — 266.

Число парафій звичайно було менше, ніж

число церков (були приписні церкви). Отак у 1839 р. на 365 церков було лише 282 парафій і 83 приписні церкви. В „Холмськім Греко-Уніатськім Місяцеслові“ на 1875 р. подано 365 церков. Але це не значить, що було стільки ж і парафій. Коли в 1839 р. було всього 281 парафія, то напевно в 1875 р. було їх менше, бо іхне число все зменшувалося.

Коли ж зменшувалося й число церков, то ясно, що значе число уніятів переходило на римо-католицтво й польщину, а церкви перев'язувалися на костелі. Про перехід уніятів на римо-католицтво краеномовно говорять і цифри парафіянь. У 1820 р. — було їх 400 тисяч, у 1837 р. — 300 тисяч, а в 1874 р. — вже тільки 260,578 (не зважаючи на природній приріст населення).

Після 1875 р. маємо такі цифри:

В згаданому „Холмськім Греко-Уніатськім Місяцеслові“ на 1875 р. подано число уніятів 249,149. Після скусування унії частини спольщених уніятів перейшла до тайних римо-католиців, чи „калахутів“, яких урядово вважали за православних. По оголошенні волі віроповідання перейшло цих „упорствуючих“ на латинство біля 125 тисяч.

Перед останньою війною, за польських ча-

сів, було 388 церкві. З них залишилося всього 51. Отже зменшилося число церков на 232. З них 149 висвятили на костели, а 183 спалено й розвалено.

Важніші розпорядження по

Холмсько-Підляська Духовна Консисторія, на основі наказу Його Високопреосвященства, Високопреосвяченішого Іларіона, Архієпископа Холмського й Підляського, наказала всім священно-та церковнослужителям Епархії таке:

Урядова мова.

Урядовою мовою всіх парафій Холмсько-Шідляської єпархії є мова українська. Рекомендується духовенству в усіх розмовах за своїми вірними вживати виключно української мови. Конче необхідно, щоб родина священика чи іншого священно—ї церковнослужителя була мовним зразком для своїх вірних і вже тим навчала їх любити й шанувати свою українську мову.

Акти горожанського стану писати українською мовою. При видачі цих актів петентам вживатися мови, відповідно до призначення альт: української, німецької, польської.

На конвертах листування до українських установ писати називу адресата українською мовою, але називу пошти писати або латинкою, або в мові німецькій. Завжди писати Cholm, а не Chelm.

Богослужбова мова.

Всі Богослужби правляться в Холмсько-Підляській єпархії по церковно-слов'янських текстах з українською вимовою їх, що по староукраїнські. Години, Апостол й Евангелію можна скрізь читати живою українською мовою. Українську вимову запроваджувати ступінно, дуже роздумливо й тактовно.

Де того бажає парафія, благословляється правити Служби Божі й живою українською мовою, але кожного разу за окремим благословенням АРХІЕПІСКОПА. Правити можна тільки по перекладах, що видані були з благословення Вищої Духовної Влади, з відповідними до теперішнього часу змінами поминання влади. До 1 грудня повідомити Духовну Консисторію, де вже правляться Богослужби українською мовою.

По всій Холмсько-Підляській Єпархії провідні виголошуються тільки українською мовою.

Всім О. о. Настоятелям.

Всі О. о. Настоятелям парафій мають негайно повідомити Адміністрацію „Українського Православного Вісника“ про число православних родин у їхніх парафіях і вислати передплату по розрахунку: 1 примірник журналу на 15 родин.

Адреси на переказах писати виразно.

З числа 149 перероблених на костелі церков за час німецької влади українці відбрали 40 церков (до початку серпня ц. р.), а разом українці мали 91 церкву.

Холмсько-Підляській єпархії.

Церковна праця.

АРХІЕПІСКОП благословляє всім священно-та церковнослужителям Холмсько-Підляської єпархії працювати в культурно-освітніх українських установах їхньої парafії на користь своєї Церкви й українському народові.

Церква й школа.

Кожен декан мусить негайно подбати, щоб по всіх школах його деканату конче викладалася православна релігія в належному числі годин. Мова навчання релігії—тільки українська. Молитов навчати староукраїнською мовою, щебто по текстах церковно-слов'янських з українською вимовою Іх. Благословляється навчати молитов і сучасною українською мовою, але конче навчати при цьому головніших молитов і мовою старо-українською. На викладах релігії конче навчати дітей читати по церковно-слов'янському. Викладати релігію може тільки особа православна з відповідними кваліфікаціями. Всі ці священики конче мусить мати благословення від АРХІЕПІСКОПА на викладання релігії.

Кожен декан до 1 грудня представить Духовій Консисторії списки парафій його деканату, де ще не викладається релігія, з зачленням причин, чому це сталося.

Кожен настоятель парафії подбає, а декан доглядає, щоб школярі всіх шкіл його парафії щонеділі й щосвята конче ходили до церкви під проводом своїх учителів. Настоятель подбає, щоб при кожній церкві був шкільний хор; подбаєть і заходять також, щоб школярі читали в церкві й прислужували священикові, по змозі в стихарях. Кожен настоятель парафії подбає, а декан доглядає, щоб у його парафії по неділях і святах зрана не вряджувано жодних забав чи іншого, що відтягувало б вірян від Богослужби.

Богослуження.

Наказується всім настоятелям парафій подбати, щоб Богослуження відбувалися з найбільшою вроцливістю. Настоятель мусить подбати, щоб при його церкві був добрий хор, і щоб цей хор завжди готувався до Богослужби.

(Кінець буде)

Дім б. Православної Духовної Семінарії в Холмі. Тепер у цьому домі міститься Українська Державна Гімназія й народна школа. Частина їхніх вікованців потребує негайної „Зимової Допомоги“. Є.

Зимова допомога

В теперішній час на терені Холмщини проводиться акція „Зимової Допомоги“, що має завданням своїм широку поміч біднішому населенню, яке нинішня зима, з причини тяжких матеріальних обставин, застає до неї непріготованим. В цілі організації цієї акції утворено в м. Холмі Комісію під високим протекторатом Його Високопреосвященства, Високопреосвященішого Іларіона, Архиєпископа Холмського і Підляського, що співпрацюватиме з Владою й Повітовим Допомоговим Комітетом. На терені м. Холма й Холмщини є багато бездомних втікаїв, є багато учнів, що в важких матеріальних умовах здобувають собі освіту, є багато таких, що тяжко потерпіли в часі війни. Всім потрібна поміч.

Духовна Консисторія, з благословення Його Високопреосвященства, закликає Всечесне Духовенство взяти якнайширшу участь у ділі організації „Зи-

мової Допомоги“, вияснюючи населенню приватно й з церковних амвонів завдання започаткованої акції та беручи чинний особистий удел в проведенні зборки грішми чи натурою: продуктами, одягою, паливом і т. ін. Для провадження зборки будуть видані також спеціальні значки. Їх належить прийняти й широко використати.

Зібрані гроші, речі й продукти належать вислати до Українського Допомогового Комітету в м. Холмі, а Консисторію повідомляти, щоб та в якій кількості зібрали.

Люблінському й Холмському Комітетам „Зимової Помочі“ Його Преосвященство офірує свою фотографію для розповсюдження її шляхом розпродажу з тим, щоб одержані за це гроші були віддані на користь зимової допомоги. Також прочитає Владика два виклади на цю ж ціль.

Церковно-релігійне життя

Високопреосвященніший Архієпископ Іларіон — заступник митрополита. Ухвалою Св. Собору Єпископів Св. Автоcefальної Православної Церкви в Генерал-Губернаторстві з дня 21 жовтня 1940 року, згідно з § 18 „Внутрішнього Статуту”, його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Іларіон, Архієпископом Холмським і Підляським обраний Заступником Митрополита Св. Автоcefальної Православної Церкви в Генерал-Губернаторстві.

Архиєпископська Рада Холмсько-Підляської єпархії. На підставі розпорядження його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Іларіона, Архієпископа холмського і підляського з дня 7 листопада ц. р. утворено при Холмсько-Підляському Архієпископові внутрішній дорадчий орган у важливих первинних і релігійно-національних справах, „Рада Архиєпископа Холмського і Підляського”.

В склад Ради Архиєпископа запрошено; 1) Провідника Українського Допомогового Комітету в Холмі, проф. Миколая Мостовича, 2) п. дир. Пекарського, 3) п. ред. В. Острівського, 4) п. інж. Квітко, 5) п. інсп. Скрипника, 6) п. пот. А. Павлюка, 7) інж. Лютого, 8) п. інж. Романенка, 9) п. мец. Багринського, 10) п. проф. Н. Киблюка, 11) п. суддю В. Соловія, а також усіх оо. Членів і Секретаря Духовної Консисторії.

Між іншим ухвалено утворити постійну спеціальну Комісію з участю представників Духовної Консисторії її компетентних правників для розглядання й подавання висновків у мисткових справах єпархії.

Духовна Академія в Холмі. Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Владика Іларіон Архієпископ Холмський і Підляський, звернувшись до Уряду з умотивованим меморіалом про коечепні засування в м. Холмі Духовної Академії, як вищого наукового закладу для підготовки на майбутнє українського православного духовенства, виходячи з тієї засади, що в майбутньому часі на парафіяльну службу в Холмсько-Підляській єпархії притаманеться духовенство тільки з вищою освітою.

Лекція Високопреосвященнішого Владики Архиєпископа Іларіона. На другий день З'їзду оо. Деканів Холмсько-Підляської єпархії й представників мірян, членів б. Церковної Ради, дебто 13-листопада ц. р. Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Іларіон, Архієпископ Холмський і Підляський, на просьбу учасників З'їзду, виголосив в архиєпископських папатах на Даніловій Горі дво-

годинну лекцію про правильну вимову церковно-слов'янського (старо-українського) богослужбового тексту. Щікава є почачюча лекція ця обґрунтovanа була прикладами вимови церковно-слов'янського тексту в південних православних слов'ян. Присутні також мали можливість наочно ознайомитись з оригіналами й фотографічними зйомками цінних старо-українських друків, правильним читанням яких ця лекція Його Високопреосвященства була ілюстрована.

Другий виклад. На тему: „Українська літературна мова й її значення в розвитку нашії“ Владика Д-р Іларіон прочитав у неділю 15-го друдня о год 17-ї в будинку Холмської Гімназії. Уесьсь прибуток з викладу Владика передав на зимову допомогу бідним.

Від Адміністрації „У.І.В.“

До Оо. Настоятелів парафій. Рисиласямо Вам приблизне число примірників „УПВ“. Просимо негайно вислати за них передплату й подати число родин з парафії.

До установ, організацій, шкіл і поодиноких осіб. Віразі бажання одержувати УПВ, просимо негайво вислати передплату на адресу: **Українбанк, Холм, Люблінська 6.**

Як поширюють „УПВ“

„Український Православний Вісник“, передплатили: 1) Свящ. Йосип Данилевич, с. Любень на Володавщині — 30 примірників, 2) ВП. п. Директор М. Познанівський для учнів й учениць Укр. Торговельної Школи в Білій — 20 прим. Видавництво складає сердечну подяку.

ШКОЛА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА й МИСТЕЦЬКОГО ПРОМИСЛУ В ХОЛМІ, Відділ п.: 1) малювально-декоративний, 2) малювально-іконописний, 3) різьбярський, 4) ткацько-кілимарський, 5) ганчарсько-керамічний, УКРАЇНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ У ХОЛМІ, (Люблінська) 3) просить усі УДК, Духовенство, УОТ, школи, ділегатів, зголосити йому до 15 ГРУДНЯ ц. р. як найбільше кандидатів до школи, долучаючи на відповідь марку й такі дані: 1) ім'я, прізвище, вік, доказання адреса, 2) яку школу скінчив, коли й де, 3) чи працював в один із названих вище ділянок, 4) чи хоче розпочати науку 1.II. 1940 р. чи 1.IX. 1941, 5) чи має варстати, приладдя, або чи може мати по скінчені школі, 6) чи має забезпечене утримання, 7) Запитання й заваги.

Шукаємо кольпортерів

у всіх містах і селах. Умови — по-дамо листовно. Зголашуватися на адресу: Адміністрація УПВ, Холм, Люблінська 2.

ОФІЦІЙНА ЧАСТИНА.

Утворення Холмсько-Підляської Духовної Консисторії.

Розпорядженням Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Іларіона, Архієпископа Холмського й Підляського, з дня 21 жовтня 1940 року, на підставі ухвал Св. Собору Єпископів Св. Автокефальної Православної Церкви і Генерал-Губернаторстві з дня 30 вересня ц. р. й з дня 21-го жовтня ц. р., та згідно з ст. 47,50,51,52,53, „Внутрішнього Статуту”, утворено Холмсько-Підляську Духовну Консисторію, що діятиме на підставі теперішнього Статуту Духовних Консисторій.

У склад Консисторії покликано: Протопресвітера Івана Левчука (відділ судовий і шлюбороздовий), протоієрея Миколая Малюжинського (відділ адміністративний), протоієрея Гаврила Коробчука (відділ фінансовий), священика Володимира Мархеву (відділ гospодарчий) й п. Семена Любарського (відділ місійно-законовчительський). На Секретаря Консисторії покликано п. Всеvoloda Кvasницького.

Адміністративні переміні.

Резолюціями Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Іларіона, Архієпископа Холмського й Підляського:

З дня 21 жовтня ц. р. Протопресвітер Іван Левчук призначений на посаду Настоятеля Холмського Катедрального Св. Богородичного Собору, а Протоієрей Микола Малюжинський на посаду ключаря того ж Собору.

З дня 21 жовтня Протоієрей Ігор Кікеш звільнений з посади Настоятеля Св. Івано-Богословської церкви м. Холма, за причиненням цієї церкви, яко філіальної, до Холмського Катедрального Собору. Завідування цією церквою доручено Членові Духовної Консисторії, Протоієреї Гаврилові Коробчукові.

З дня 21 жовтня Настоятель парафії с. Жмудь, Холмського деканату, Протоієрей Василь Варварів призначений на посаду Екзомена Архиєпископського Дому в Холмі, згідно з проханням.

ПЕРЕДПЛАТА на „Український Православний Вісник”: місячно — 1 зол., від 1 грудня ц. р. до 1 квітня 1941 р. — 4 зол. Від Нового Року: чвертьрічно — 3 зол., піврічно — 6 зол., річно — 12 зол. місячно 1 зол. **ОГОЛОШЕННЯ:** шіль сторінка (на обрігти) — 150 зол., п'єстор. — 75 зол., одна четверта стор. — 40 зол., одна восьма — стор. 20 зол., за центиметр місяця в 1 шпальт! — 3 зол., для священиків і парафій — 2 зол. Належність висилати одночасно з замовленням.

ГРОШІ ВИСИЛЯТИ ПОШТОЮ НА АДРЕСУ: УКРАЇНБАНК, ХОЛМ, ЛЮБЛІНСЬКА 6.

В ХОЛМІ — ВПЛАЧУВАТИ В АДМІНІСТРАЦІІ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ: ХОЛМ, ЛЮБЛІНСЬКА 2 (ДАНИЛОВА ГОРА).

За Редакцію відповідає редактор Володимир Острівський у Холмі. Видавці: Православна Консисторія, Холм, Люблінська 2. З друкарні „Зоря”, Холм, Люблінська 10.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenleiter Schriftleiter W. Ostrowsky, Cholm. Verlag: Orthodoxes Konsistorium, Cholm, Lublinerstrasse 2. — Ukrainische Druckerei „Sorja“ Cholm, Lublinerstrasse 10.

Дяківська школа в Яблочині. З благословення Його Високопреосвященнішого Іларіона, Архієпископа Холмського й Підляського, в Яблочинському монастирі організуються дворічні курси дяків диригентів (як наша внутрішня школа).

Програма навчання обіймає такі предмети:

I. Духовні: 1) Церковний Устав, 2) Церковний спів, 3) Біблійна Історія, 4) Догматика й Моральне Богослов'я, 5) Історія Церкви, 6) Методика навчання Закону Божого.

II. Музичні: 1) Теорія, 2) Сольфеджіо, 3) Гармонія, 4) Історія музики, 5) Читання партитур, 6) Диригування, 7) Форми музичні, 8) Гра на інструменті (скрипка), 9) Організація хору.

III. Україністика: Українська мова, Історія України, Українська література, Географія України.

IV. Книговодство: Провадження парафіяльної канцелярії й рахунковість.

До школи можуть бути прийняті тільки особи української національності, що мають принаймні закінчену 7 класову народну школу й зложить відповідні іспити з проби слуху й голосу та викажутися свідоцтвом моральності від священика своєї парафії та УДК.

Оплата за науку місячно 30 зол. і 70 зол. за бурсу.

Влиснове 10 зол. Іспити 15 грудня 1940 року в м. Холмі.

В ряд справу відкриття школи прияв уже до відома.

Зголослення слати на адресу: Холмська Православна Консисторія (Холм, Люблінська 2).

ФІРМА

Б. СТАРУХ і Е. ДУМИН

Холм, Люблинська 30

Склад мануфактури, конфекції і галантерії

ПОРУЧАЄ: матеріали, конфекцію, галантерію, нитки ДМЦ.,

свічки церковні. Гурт і деталь.

Д-р П. РОЩИНСЬКИЙ

хороби внутрішні, жіночі і дитячі
Холм, вул. Шецацького 17-5

Лікар-Дентист

МИРОН КРАВЧУК

абс. клінік Стоматологічної Академії в Варшаві

Холм, вул. Люблинська 52, I. пов.

Ординує в недугах устної ями й зубів.
Стоматолог, хірургія, дентист, техн. і ін.

Книгарня „Українське Слово“

Холм, вул. Люблинська ч. 26

Літературні твори — Шкільні книжки —
Продажа укр. часописів — Шкільне та канцелярійне приладдя — Образи й портрети.

**Найдешевша Українська Харчівня
ДЗЮМОКА й ПАВЛИШИНА**

Холм, Площа Лучковського 7 (Малий Ринок)

Видає смачні й дешеві снідання, обіди, вечері й перекуски
ГУРТІВНЯ вина, пива, горілки, меду й інших напітків. Щоденно свіжі
тісточки, всякі цукорки, чеколяди й інше.

Щоденно свіжа укр. преса! До смачної Іди пригравас музика

„МАРУСЯ“

ЛЕЩУК КОНСТАНТИН

Холм, Люблинська 47

Поручає П. Т. Клієнтилі великий вибір товарів блаватних на картки, — як також товарі галантерійні, косметичні — Ф-ма пригадує, що має на складі такі товари, як парасолі, нитки д. М. Ц., церату, лінолеум на підлоги, кравати, капелюхи, шапки і т. п.

ЦІНИ СТАЛІ, ОБСЛУГА: СКОРА І СОЛІДНА

Андрій Мартинюк

КНИГАРНЯ

Склад шкільного і канцелярійного приладдя

Холм, Люблинська 42. Має на складі все потрібне для школ і бюр у довільній кількості.

Кооперативам і школам ціни гуртові

Найкращий одинокий
український Ресторан

„Русалка“ ХОЛМ, Люблинська 35

видає найсмачніші

снідання, обіди, вечери і різні перекуски

Сталим харчівникам 20% роботу. Від години 6-тої вечором музика-концерт